

רשות הרבים מעכבים עליו, אלא באופן שבשעה שסתם⁽⁵¹⁾ בעל הבית את הפתח לא פּרץ את פּצימיו⁽⁵²⁾ לא סילק את המשקוף והמזוזה ומפתן הדלת. כי בזה גילה דעתו שלא סילק דעתו מאותו פתח וסופו לפתחו.⁽⁵³⁾

אבל אם בשעה שסתם את הדלת פּרץ את פּצימיו אזי בני מבוי מעכבין עליו שלא לפתוח שוב את הפתח, דכיון שסגר את הפתח והוריד את פּצימיו, הרי זה כקיר סתום, וכשבא לפתוח מחדש את הפתח הרי זה כאילו פותח בפעם הראשונה, ומעכבין אותו בני המבוי.⁽⁵⁴⁾

אמר ליה אבוי לרבא, תניא דמסייע לך שאין הפתח נחשב כסתום, אלא אם כן פּרץ את פּצימיו⁽⁵⁵⁾.

שנינו בברייתא: בית שפתחו פונה לחצר, יב-א

ועל כך ממשיכה הברייתא — רבי שמעון בן אלעזר אומר המש חצרות הפתוחות למבוי כולן משתמשות במבוי ויש לבעל החצר החיצונה הסמוכה לפתח המבוי, זכות להשתמש גם בחלק המבוי הפנימי —

הרי שנחלקו תנאים אם יש זכות לבעל החצר החיצונה בחלקי המבוי הפנימיים, ודברי רב הונא אמורים לשיטת רבי שמעון בן אלעזר:

אמר מר — שנינו בברייתא, אם רצה בעל הבית לפתוח פתח למבוי אחר, הרי בני המבוי מעכבים עליו שלא לפתחו, אבל אם היה סתום שהיה מכבר פתח אלא שבעל הבית סתמו. ולאחר זמן בקש שוב לפתחו אין בני מבוי מעכבין עליו! —

אמר רבא, לא שנו בברייתא שאם סתם בעל הבית את הפתח ושוב ביקש לפתחו אין בני

54. הקשה הרשב"א, הלא לעיל אמרו שיכול בעל החצר הפנימית לגדור את ארבע האמות במבוי הסמוך לחצירו, נמצא שאותם ארבע אמות קניויות לו לגמרי עד שיכול להקיפם במחיצה. ואם כן מה לי אם פּרץ את פּצימיו, הלא מקום זה קניו לו קנין גמור, וכי מי שסותם את פתח החצר הפקיר את רשותו? ותירץ דכיון שעיקרם של אותם ארבע אמות הם לדריסת הרגל, הרי ברגע שסותם את הפתח ופורץ את פּצימיו הרי זה כמפקיר את המקום, כי אין לו צורך יותר לדריסת הרגל, וזוכין בני המבוי בשטח זה מן ההפקר. ועי' עוד ברא"ש, ובעליות דרבינו יונה. ועי' עוד תוספת דברים בזה לקמן יב — א הערה 1.

55. עין רש"י שבת קמו — ב.

שפיר הקשו כאן, דהלא אין כלל זכות לחיצונים להשתמש בחלקי המבוי הפנימיים.

51. על פי גירסת המהרש"ל ברש"י. וכן העתיק את לשון רש"י הפרישה בסימן קס"ב ס"ח.

52. 'פּצימין' הם עמודים — עי' רש"י מנחות לג — ב.

53. על פי רש"י. והגרעק"א [בהגהות לשולחן ערוך חושן משפט סימן קע"ב] הביא שהמהרש"ש דייק מדברי רש"י שצריך הוכחה שדעתו לחזור ולפתוח את הפתח, אבל בסתמא אם אין הוכחה לזה יש לומר שסילק עצמו מאותו פתח ואין דעתו לפתחו. ולכן אם לא היה כלל פּצימין באותו הפתח, וסתם את הפתח, שוב אינו יכול לפתחו שוב, כיון שאין ראייה שלא סילק דעתו מפתח זה לגמרי, עי"ש עוד.

יתקרבו עושי טהרות לקבר, ויאהילו עליו בלא ששימו לב⁽³⁾, ויטמאו.

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן, עיר שיש בה מבואות דרכים המפולשות לעיר אחרת, ובני אותה עיר עוברים בדרכים אלו לעירם. ובקשו בני העיר שהמבואות ברשותם לסותמן כדי שלא יוכלו לעבור דרך מבואות אלו לעיר האחרת. הרי בני אותה העיר שהיו רגילים לעבור במבואות לעירם מעכבין עליהן מלסותמן. לא מיבעי אין צריך לומר דכי ליכא דרכא אחרינא שאם אין דרך אחרת לעבור לעיר דמעכבי שיכולים בני העיר השניה לעכבם מלסותם את המבואות. אלא אפילו כי איכא דרכא אחרינא נמי מעכבי — משום דרב יהודה אמר רב, דאמר, מצר דרך של יחיד שהחזיקו בו רבים שרגילים לעבור שם הרבים ברשות בעל המצר⁽⁴⁾, שוב אסור לבעל המצר לקלקלו. ולכן אסור לבני העיר לסתום את

הרי אף על גב שפתחו סתום, בכל זאת יש לו לבעל הבית ארבע אמות בחצר מול פתח הבית, כדין כל בית שפתחו פונה לחצר. ואין הסתימה מפקיעה את שם הפתח. אבל אם בשעה שסתם את הפתח פריך את פצימיו סילק את המשקוף והמזוזה ומפתן הדלת, באופן זה אין לו ארבע אמות בחצר, כי שוב אין נחשב שיש לבית זה פתח לחצר⁽¹⁾ — הרי כברייתא זו מפורש כדברי רבא.

ומוסיפה הברייתא:

בית⁽²⁾ שיש בו מת, ופתחו סתום, אינו מטמא כל סביביו אלא מטמא רק את העומד כנגד הפתח. אבל אם בשעה שסתם את הפתח פריך את פצימיו סילק את המשקוף והמזוזה ומפתן הדלת, הרי הבית מטמא כל סביביו דכיון שסתם את הבית סתימה גמורה, הופך הבית לקבר, וחכמים טימאו ארבע אמות סביבות הקבר, כדי שלא

גרשום.

3. על פי רש"י. והקשו התוס' דהלא אין לחשוש לכך אלא בקבר, אבל בבית אין לחשוש שמא יעלה על גג הבית ויאהיל עליו ללא שימת לב. ולכן פירש באופן אחר, ע"ש. ואת פירוש רש"י ישבו התוס', דאף על פי שאין לחשוש שיאהיל על הבית ללא שימת לב, מכל מקום יש לחשוש שיגע בכחלי הבית, והקבר מטמא במגע, אפילו אם נגע בו מהצד, וכמו שהוכיחו התוס' מהספרי.

4. על פי תוס' ד"ה מצר. וכן כתב הרשב"ם לקמן ק — א. וטעם דין זה כתב הרשב"ם, דודאי מחל בעל המצר לרבים.

1. הרמב"ן לעיל יא — א הוכיח מכאן, דאותם ארבע אמות אינם קנויים לו לגמרי, אלא יש לו רק זכות להשתמש בהן לפרוק משאו. ולכן על ידי שפרץ את פצימיו איבד את זכותו. ואין צריך למכור את אותו חלק או לתת אותו במתנה. וכן כתב הרא"ש דכיון שאין אותם ד' אמות קנויות לו לגמרי, לכך כשגילה דעתו שאן צריך להם פקע זכותו. — והשער המשפט [סימן שט"ו] ביאר כוונת הרא"ש, דהוא מדין מחילה, כלומר, כיון שאין גוף החצר קנוי לו, אלא רק זכות תשמיש, מועיל לזה מחילה. ועיין בשיעורי הגר"ש רוזובסקי.

2. לפנינו נוסף בגירסה 'קבר שפתחו סתום אינו מטמא כל סביביו פריך את פצימיו וסתמו מטמא כל סביביו'. אך המהרש"ל מחק זה, ועי' ברבינו

המבואות המובילות לעיר אחרת.⁽⁵⁾

אמר רב ענן אמר שמואל, מבואות של יחידים המפולשין⁽⁶⁾ הפתוחים לרשות הרבים, ובקשו בני המבואות להעמיד להן דלתות למבואות ולסוגרם. הרי בני רשות הרבים מעכבין עליהן מלהניח דלתות, שכן בשעה שיש הרבה אנשים ברשות הרבים, דרכם להדחק אל תוך המבואות⁽⁷⁾ —

סבור מינה, כי הני מילי אין הדברים אמורים אלא כשרוצים בני המבואות לעשות דלתות בארבע אמות הקרובות לרשות הרבים, וטעם הדין שבני רשות הרבים מעכבים אותם, הוא כדרבי זירא אמר רב נחמן:

דאמר רבי זירא אמר רב נחמן: אם נולד ספק טומאה ברשות הרבים, מספק הוא טהור. אך אם נולד הספק ברשות היחיד, מספק טמא. ואמר רבי זירא בשם רב נחמן שאם נמצאה הטומאה בארבע אמות הסמוכות לרשות הרבים הרי ברשות הרבים דמייין. וסברו דמשום כך יכולים בני רשות הרבים למנוע מבני המבואות להניח דלתות בתוך ארבע אמות הקרובות לרשות הרבים, כי ארבע אמות אלו דינם כרשות הרבים.

אך ולא היא! כי מה שאמר רבי זירא בשם

רב נחמן שארבע אמות הסמוכות לרשות הרבים הרי הם כרשות הרבים, אין זה אלא התם לענין טומאה —

אבל הכא לגבי דלתות המבואות, אין יכולים בני המבואות לעשות דלתות, אף מעבר לארבע אמות הסמוכות לרשות הרבים, משום זימנין דדחקי שלפעמים דוחקים בני רשות הרבים, ועיילי טובא ונכנסים לתוך המבואות, אף מעבר לארבע אמות הסמוכות לרשות הרבים:

שנינו במשנה: ולא יכול השותף לכוף את שותפו לחלוק עמו את השדה, עד שיהא בה אלא אם כן לאחר החלוקה ישאר תשעה קבין לזה ותשעה קבין לזה, ורבי יהודה חולק וסובר דדי שישאר ביד כל אחד מהם לאחר החלוקה תשעת חצאי קבין:

וקאמרינן:

ולא פליגי לא נחלקו תנא קמא ורבי יהודה בעיקר הדין, אלא מר כי אתריה ומר כי אתריה במקומו של תנא קמא לא היו רגילים לזרוע אלא בשדה שיש בה תשעה קבין, ולכן אמר שאם לא ישאר לאחר החלוקה ביד כל אחד מהם תשעה קבין, אזי אין האחד יכול לכוף את שותפו לחלוק את השדה. ואילו במקומו של רבי יהודה היו

5. לפנינו איתא 'כדרב גידל דאמר רב גידל רבים שבררו דרך לעצמן מה שבררו ברור' והמהרש"ל מחק זה מהגירסה.

6. פירשו הראשונים דהמבוי היה פתוח רק מצד אחד לרשות הרבים, אבל משלשת צדדיו האחרים היה סתום. כי אם לא כן גם ללא הטעם שאמרו להלן דפעמים בני רשות הרבים נדחקים

למבוי, גם בלא זה אסור לסתום דהרי זה כמצר שהחזיקו בו רבים, כיון שבני רשות הרבים עוברים מצד אחד של רשות הרבים לצד השני דרך המבוי.

7. הקשה הרא"ש, והרי הלכה כרבי שאמר לעיל, שיכול בעל החצר הפנימית לסתום את המבוי כנגד פתח ביתו, ואילו כאן מבואר שהמבוי

אי הכונה ל**יומא זרעא** לשיעור חרישת יום בשעת הזריעה, הלא בשעת הניר תמשך החרישה בשדה זו יותר מיום אחד, שכן בשעת הניר החרישה קשה יותר, ואם בשעת הזריעה נמשכת החרישה יום שלם הרי בשעת הניר נמשכת החרישה יותר. ומאידך אף שחרישת הניר תמשך יותר מיום אחד, אבל **תרי יומא כרבא לא** הוי לא תמשך החרישה שני ימים שלמים, ואם כן לא ימצא שוורים שיחרשו את שדהו כי אין משכירים שוורים לפחות מיום שלם.

ואי השיעור נמדד לפי **יומא כרבא** יום חרישת ניר, הלא **יומא דזרעא לא** הוי בשעת הזרע תמשך החרישה פחות מיום אחד, כי אז החרישה קלה יותר, ושוב לא ימצא הלה שוורים שיחרשו את שדהו פחות מיום שלם.

ומשנינן: **אי בעית אימא יש** לומר, ששיעור יום חרישה נמדד לפי **יומא דכרבא** יום חרישת הניר, ומה שהקשית אם כן כשיחרוש בשעת הזריעה לא תמשך החרישה יום שלם, ולא ימצא הלה שוורים לחרוש את שדהו, תשובתך היא, שמדובר במקום **דכריב ותני**

רגילים לזרוע אף בשדה שיש בה תשעה חצאי קבין.⁽⁸⁾

בבבל מאי? מהו השיעור בבבל [שלא היו הקרקעות חשובות שם, ולא היתה חשובה שדה שיש בה תשעה קבין⁽⁹⁾]. **אמר רב יוסף**, צריך שישאר ביד כל אחד מהם קרקע בשיעור **דבי רדו יומא** שזמן חרישתה הוא יום שלם.

ומתמה:

מאי בי רדו יומא? איך נמדד שיעור זה —

השדה נחרשת פעמיים בשנה, פעם אחת חורשים אותה לאחר הקצירה, וחרישה זו קרויה 'חרישת ניר'. ופעם שניה בשעת הזריעה. בשעת הניר החרישה קשה, ומתמשכת על פני זמן רב. ואילו בשעת הזריעה החרישה קלה, שהרי כבר נחרשה השדה בשעת הניר, וחרישה זו אינה מתמשכת זמן רב.

ותמהינן לפי מה נמדד שיעור חרישת יום,

לרשות הרבים, ע"ש.

8. על פי התוס'. וביארו התוס' שבמקומו של רבי יהודה היו הקרקעות חשובות וטובות, ולכן טרחו לזרוע אף בשדה שאין בה אלא תשעת חצאי קבין, אבל במקומו של תנא קמא לא היו הקרקעות כל כך טובות, ולא טרחו לזרוע אלא בשדה שיש בה תשעה קבין.

9. על פי התוס'. ורבינו גרשום פירש דהשדות בבבל היו זולות, ועל זה הקשו כאן מהו שיעור שדה חשובה בבל.

משועבד לבני רשות הרבים. ותיריך שדברי רבי אמורים רק במבוי הפתוח לכרמלית, ואילו כאן מדובר במבוי הפתוח לרשות הרבים. אך הרא"ש דחה תירוץ זה, ותיריך באופן אחר. דמה שאמר רבי שיכול לסתום את חלק המבוי הסמוך לחצירו, אין זה אלא במבואות קטנים שכל מבוי ומבוי פתוח למבוי גדול והמבוי הגדול פתוח לרשות הרבים, ואמר רבי שמואל לפנימי הנמצא במבוי הקטן לסתום את חלק המבוי הסמוך לביתו. והטעם, משום שאף אם בני רשות הרבים נדחקים אל תוך המבוי הגדול, אינם מגיעים למבוי הפנימי. ואילו כאן מדובר במבוי הפתוח

שבשעת הזריעה חורשים פעמיים, פעם אחת קודם הזריעה ופעם אחת לאחר הזריעה, ושתי החרישות מתמשכות על פני יום שלם

קטן שאין צריך להשקותו במשך יום שלם, נמצא שמפסידים כי לא ימצאו אדם שישכיר עצמו לחצי יום להשקות את השדה⁽¹¹⁾.

פרדסא אם היו שותפים בכרם, **אמר אבוה דשמואל** אין חולקים את הכרם אלא אם כן לאחר החלוקה ישאר ביד כל אחד מהם חלק **בת שלשת קבין**.

תניא נמי הכי: **האומר לחבירו מנת חלק בכרם אני מוכר לך, פומכום אומר לא יפחות מחלק של שלשה קבין** — הרי, שאין נחשב 'כרם', אלא חלק שיש בו שלשת קבין

אמר רבי יופי, אין אלו אלא דברי נביאות בלא טעם⁽¹²⁾.

כרם הנמצאת **בבבל** שאין השדות חשובות שם⁽¹³⁾, **מאי?** מהו השיעור שצריך להשאר ביד כל אחד מהם כדי שיוכל האחד לכפות

ואי בעית אימא אפשר לומר, ששיעור **יומא** דחרישה, נמדד לפי **דזרעא** יום חרישה בשעת הזריעה. ומה שהקשית אם כן בשעת הניר תמשך החרישה יותר מיום אחד, וביום השני לא ימצא שוורים לחרוש את שדהו, תשובתך היא, שמדובר **בהדורי בקרקע קשה** שיש בה מורדות ומעלות, וזמן חרישת הניר הוא שתי ימים שלמים⁽¹⁰⁾.

דוולא השותפים שהיה להם שדה שמשקים אותה מבור מים, ורצה אחד מהשותפים לחלוק את השדה, **אמר רב נחמן** אין חולקים את השדה, אלא אם כן לאחר החלוקה ישאר ביד אחד חלק **דבי דאלו יומא** שצריך פועל להשקותו במשך יום שלם, כי אם ישאר ביד כל אחד מהם חלק

10. פירשנו לפי הגירסה שלפנינו, וכפי הפירוש השני שכתב רש"י. וכתב רש"י דלשון זה הגון. אבל בלשון ראשון פירש רש"י — אי בעית אימא יומא דזרעא — כלומר שהשיעור נמדד לפי יום חרישה בשעת הזריעה, ומה שהקשית אם כן בשעת הניר יוצרך לחרוש יותר מיום אחד, וביום השני לא ימצא שוורים לחרישה, תשובתך, דמדובר במקום שחורשים פעמיים בשעת הניר, ונמשכת החרישה על פני שני ימים שלמים. ואי בעית אימא יומא כרבא כלומר שהשיעור נמדד לפי יום חרישת ניר, ומה שהקשית, אם כן בשעת הזריעה לא תמשך החרישה על פני יום שלם, ולא ימצא שוורים לחרישה, תשובתך, שמדובר בארץ קשה, שיש בה מעלות ומורדות, ואף בשעת הזריעה נמשכת

11. על פי רבינו גרשום, ורש"י כתב 'משום שכר פועל', וכונתו נראה שפועל לחצי יום משכיר עצמו בדמים מרובים יותר מחצי שכר פועל שעובד יום שלם. ואם כן נמצא שמפסידו.

12. על פי רש"י ותוס'. אמנם התוס' בעירובין ס ב פירשו, שאמר לשבח, דדבריו הם כדברי הנביאים.

13. על פי רבינו גרשום. ועי' היטב לעיל הערה 9.

את שותפו לחלוק בכרם —

אמר רבא בר קפנא, אין יכול האחד לכפות את חברו לחלוק בכרם, אלא אם כן ישאר לאחר החלוקה לכל אחד מהם **תלת אציאתה**⁽¹⁴⁾ שלש שורות **בניתריסרגופני** בכל שורה יש שנים עשר גפנים. ושיעור זה הוא **כי היכי דרפיק גברא ביומא** מה שאדם עודר ביום.

כיון שאמר רבי יוסי 'אין אלו אלא דברי נביאות' וקרא לדברי חכמים 'נביאות', מביאה הגמרא את המימרא הבאה:

אמר רבי אבדימי דמן חיפה, מיום שחרב בית המקדש ניטלה נבואה מן הנביאים וניתנה לחכמים.

ומתמה:

מדברי רבי אבדימי משמע כי מתחילה לא

היו החכמים נביאים, ורק לאחר שניטלה הנבואה מן הנביאים ניתנה לחכמים, וזהו דבר תימה דאטו חכם לאו נביא הוא? ומשני:

הכי קאמר, מתחילה היתה הנבואה נחלת החכמים והנביאים, ומשחרב בית המקדש ניטלה הנבואה מן הנביאים, אך אף על פי שניטלה מן הנביאים שאינם חכמים⁽¹⁵⁾, מן החכמים לא ניטלה!

אמר אמרימר, וחכם עדיף מנביא⁽¹⁶⁾ שנאמר 'ונביא לבב חכמה', ופירוש פסוק זה, כי לנביא יש לב חכם⁽¹⁷⁾, מי נתלה במו? הוי אומר קטן נתלה בגדול! ומכאן שהחכם עדיף מנביא.

אמר אביי, תדע שלא ניטלה נבואה מהחכמים⁽¹⁸⁾, דהרי אמר גברא רבה מילתא שהרי חכם אומר הלכה מדעתו, ומתאמרא

ניטלה, אלא יודעים האמת ברוח קדשם. וכעין זה כתב החתם סופר, דיש שתי סוגי נבואה, יש נבואה ששומע הנביא מפי הגבורה ונבואה זו בטלה אחר החורבן. ויש נבואה שבאה על ידי כלי השכר והחכמה, כי על ידי חכמתו מכוין החכם לאמת, ונבואה זו נשארה ביד החכמים.

16. כי הנביא רואה את נבואתו בחידה ובמראה, ואילו החכם משיג השגה ברורה מהר"ל.

17. על פי רבינו גרשום.

18. על פי רש"י. אבל רבינו גרשום והר"י מיגאש פירשו שהראיה היא לכך שהחכם עדיף מנביא. ועל זה הביאו ראייה מכך שגברא רבה אומר דבר שנאמר על ידי חברו, ואומר את הדבר על בריו כאילו שמעו מפי השמועה, ואף

14. אציאתא שורות. על פי הרשב"ם לקמן מא ב ד"ה חד.

15. על פי רש"י. והקשה הרמב"ן וכי בזמן שבת המקדש היה קיים היו נביאים שאינם חכמים. והרי אין הקדוש ברוך הוא משרה שכינתו אלא על חכם גיבור ועשיר כמו שאמרו בנדרים דף לח א. והביא הרמב"ן דיש שאמרו [וכעין כתב הרא"ש בנדרים שם], שאין הקדוש ברוך הוא משרה שכינתו בלא הפסק, אלא על חכם, אבל נביאות שהיא שליחות, כגון נביאותו של יונה בן אמיטי שנשלח להחזיר בתשובה את אנשי ננוה, ככגון זה משרה הקדוש ברוך הוא את שכינתו אף על החסידים שאינם חכמים. והרמב"ן עצמו פירש את הגמרא, שאף על פי שניטלה נבואת הנביאים, שהיא המראה והחזון. אבל נבואת החכמים שהיא בדרך החכמה לא

משמיה דגברא רבה אחרנא כוותיה ואותה הלכה נאמרת בשם חכם אחר⁽¹⁹⁾, הרי שהחכם שאמר את ההלכה בלא שידע שכבר נאמרה הלכה זו על ידי חכם אחר, הוא כנביא.

אמר רבא, ומאי קושיא הלא אין מכך ראייה שלא ניטלה הנביאות מהחכמים, **ודילמא תרווייהו בני חד מזולא נינהו** יתכן ששני החכמים שאמרו את אותה ההלכה הם בני אותו מזל, ומשום כך כיוונו אחד לדברי השני.

אלא אמר רבא, תדע שלא ניטלה הנבואה מהחכמים **דהרי אמר גברא רבה מילתא חכם** אומר הלכה מדעתו, ואותה הלכה **מתאמרא**

משמיה דרבי עקיבא בר יוסף כוותיה, הרי שהחכם הוא נביא, שהרי אמר כדברי רבי עקיבא ללא שידע שרבי עקיבא אמר הלכה זו – ואין לומר שכיון לדברי רבי עקיבא משום שהיה בן מזלו, שהרי ודאי רבי עקיבא היה חכם ממנו הרבה, ולא היה בן מזלו.

אמר רב אשי, ומאי קושיא עדין אין זו ראייה שהחכם הוא נביא, שהרי **דלמא להא מילתא בר מזליה הוא** אפשר שכלפי דבר זה אותו

חכם הוא בן מזלו של רבי עקיבא, אף על פי שאינו בן מזלו לענין החכמה.

אלא אמר רב אשי, תדע שהחכם הוא נביא, דהרי **אמר גברא רבה מילתא חכם** מחדש הלכה מדעתו **ומתאמרא הלכה למשה מסיני כוותיה** וכדבריו נאמר למשה מסיני, הרי שהחכם שחידש את ההלכה הוא נביא.

ומקשינן: **ודלמא** הלא אפשר שבמקרה אמר החכם הלכה שנאמרה למשה מסיני **כסומא בארובה**, [בארובה יורדים מעלית הגג אל הבית, ו'סומא בארובה' הוא משל למי שהגיע אל מטרתו במקרה וללא כוונה תחילה, כסומא שבמקרה הצליח לכיין דרכו ולרדת בארובה⁽²⁰⁾], אך אין כאן דברי נביאות על מה שנאמר למשה מסיני.

ומשנינן: **וכי לאו טעם יהיב?** הלא התלמיד חכם נותן טעם להלכה, וסברא זו באה אל לבו בנבואה, וזכה להסכים להלכה למשה מסיני⁽²¹⁾.

אמר רבי יוחנן, מיום שחרב בית המקדש⁽²²⁾ **ניטלה נבואה מן הנביאים וניתנה לשוטים ולתינוקות**⁽²³⁾.

שלא שמע דבר זה מעולם אומר מה שנאמר למשה בהר סיני. ואילו הנביא אינו אומר אלא מה ששמע בלבד, ומכאן שחכם עדיף מנביא.

19. הקשה המהרש"א, הרי על החכם שאמר ראשון את ההלכה לא אמרו שאמר דברי נבואה, אלא אמר את ההלכה מסברא. ואם כן למה לא נאמר כן גם על החכם השני שאמר מסברא, ומהיכן למדו שלא ניטלה החכמה מהחכמים. עי"ש מה שתירץ.

20. על פי רש"י.

21. לשון רש"י כאן.

22. פירש המהרש"א דהכונה לבית ראשון, כי בבית שני לא היו נביאים אלא בתחילת בנינו שהיו חגי זכריה ומלאכי.

23. ופירש המהרש"א דנבואת השוטים אינה כנבואת הנביאים, אלא נבואתם היא על ידי שד. התורת חיים כתב, דכיון שאין ישראל עושים